

דף ה

1. מנין שצריך ידיעה בתחילה לחיוב קרבן עולה ויורד בטומאת מקדש וקדשיו [לפי רוב דעות התנאים], ומה טיבה של ידיעה זו?

רבי עקיבא דרש ידיעה בתחילה ובסוף מונעלם ונעלם שתי פעמים (ונתפרשו בראשונים כמה אופנים בבאור הדרש). ורבי אמר שאין צריך לכך אלא ממשמעות ונעלם משמע. ופירש רבא שלשון זו מורה שידע ושכח אחר כך, מכך שלא כתוב 'והיא עלומה ממנו'.

אביי הקשה על כך ופירש דעת רבי (והרשב"א גרס שרבא חזר ופירש כן) שאין צריך שידע שהיה טמא אלא די בדיעת בית רבו, שלמד שהנוגע בשרץ טמא אבל כשנגע לא התבונן לשום על לבו שנטמא (שכן נדרש ונעלם בכל מקום, שקיימת ידיעה כלשהי (עפ"י תוס'). ויש מפרשים הדרש: ונעלם ממנו והוא טמא ואשם – שנעלמה ממנו טומאתו אבל יודע הוא שיש טומאה זו בעולם ושהטמא אסור בקדשים (רמב"ן), כי משמע שרק מפני העלמת הטומאה נכנס, הא אילו ידע שנטמא לא, כי יודע את ההלכה (ראב"ד). וי"א שאין זה דרש מיתור המלה אלא שבסתם הדבר יש ידיעת בית רבו. עתורא"ש). להוציא תינוק שנשבה לבין הנכרים, שלא היתה לו ידיעה כלל.

א. מרש"י משמע (כמוש"כ התוס' להלן יד:) שאין חייב אלא כשהרגיש בנגיעה, שכן משמע ונעלם והוא ידע אבל לא התבונן לשום על לבו שנטמא.

ויש חולקים וסוברים שאפילו לא ידע שנטמא רק ידע ששרץ מטמא והטמא אסור במקדש ובקודש – הרי זו ידיעה (עפ"י רמב"ן ריטב"א ועוד). ומכל מקום אין די בידיעה כללית שיש טומאת שרצים בתורה אלא צריך שידע שהשרץ המסויים הזה מטמא (עפ"י ריטב"א יד: ד"ה אמר). וגם צריך שידע ידיעת בית רבו בשעה שנטמא או לאחר מכן, ואין די במה שידע זאת בעבר ושכח כשנטמא (שם ד"ה אלא).

ולשיטת רבנו תם 'ידיעת בית רבו' – שלימדו רבו שהשרץ טמא אלא שלא למדו שהוא אסור ליכנס למקדש.

ב. לדעת רבי ישמעאל (יט:): אין צריך כלל ידיעה בתחילה לחיוב קרבן עולה ויורד (ע' להלן ט. ובתוס' שם כתבו שפשוט לגמרא שאין שום תנא הסובר ידיעת בית רבו שמה ידיעה מלבד רבי, וכ"ה ברמב"ן יט:).

ג. להלכה צריך ידיעה גמורה קודם ההעלמה ואין די בידיעת בית רבו (עפ"י רמב"ם שגגות יא,א; מאירי).

ולכל הדעות די בידיעה שהוא טמא ואין צריך לידע מתי נטמא בדיוק, וכגון שהלך בשני שבילין שאחד מהם טמא והוא ידע שנטמא באחד מהם (כן מבואר בגמרא יט. כמוש"כ הריטב"א שם). כשאינו יודע באיזו טומאה נטמא, ובשאר אופני ידיעה חלקית – ע' להלן יט.

דפים ה – ו

- ז. א. מהן דרגות הלבנוניות של ארבעה מראות נגעים.
- ב. מהם ה'אבות' ומהן ה'תולדות' במראות נגעים?
- ג. ארבעה מראות נגעים – אלו מהם מצטרפים זה עם זה ואלו אינם מצטרפים?